

**SIRDARYO VILOYATI SHAROITIDA MATRICARIA CHAMOMILLA
URUG‘ UNUVCHANLIGINI ANIQLASH**

**DETERMINATION OF SEED GERMINATION OF MATRICARIA
CHAMOMILLA UNDER THE CONDITIONS OF SIRDARYA REGION**

Sodiqova Sevara Shavkatovna

Guliston Davlar Universiteti o‘qituvchisi

Egamqulova Odina Akramjon qizi

Guliston Davlar Universiteti talabasi

Email: akramovnaodina246@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu tezisda Dorivor moychechak- Matricaria chamomilla o‘simligi dorivorligi, o‘simlik bioekolgik xususiyatlari, urug‘ unuvchanligini dala va laboratoriya sharoitida aniqlash, Dorivor moychechakning Sirdaryo sharoitida o‘sinh va rivojlanish xususiyatlari haqida ma’lumot beradi.

Kalit so‘zlar: Dorivor moychechak, urug‘, unuvchanlik, tinim davri, dorivor, harorat, namlik.

Abstract. This thesis provides information on the medicinal properties of the medicinal chamomile – Matricaria chamomilla plant, the bioecological properties of the plant, the determination of seed germination in field and laboratory conditions, and the characteristics of the growth and development of medicinal chamomile in the conditions of the Syrdarya region.

Keywords: Medicinal chamomile, seeds, germination, dormancy period, medicinal, temperature, humidity.

Kirish. Dorivor Moychechak o‘simligi bo‘yi 15-40 sm ga yetadigan bir yillik o‘t o‘simlik. Poyasi tik o‘suvchi, sershox, ichi kovak. Bargi ikki marta patsimon ajralgan, segmentlari ingichka, chiziqsimon, o‘tkir uchli. Poya va shoxchalari uzun bandli, savatchaga to‘plangan gullar bilan tamomlanadi. Savatcha chetidagi gullar bilan tamomlanadi. Savatcha chetidagi gullari oq, tilsimon, o‘rtadagilari esa ikki jinsli, sariq, naysimon. Mevasi-qo‘ng‘ir-yashil pista. May oyidan boshlab kuzgacha gullaydi. Dorivor moychechak keng tarqalgan bo‘lib, u asosan o‘tloqlarda, ekinzorlarda yo‘l

**“ZAMONAVIY BIOLOGIYA, EKOLOGIYA VA QISHLOQ
XO‘JALIGINING DOLZARB MUAMMOLARIGA INNOVATSION
YECHIMLAR” Xalqaro miqyosidagi ilmiy-amaliy anjumani
2026-yil, 21-22-aprel**

yoqalarida o‘sadi. Asosan Ukraina, Qrim, Sibirning janubiy tumanlariva O‘rta Osiyoda uchraydi [1,5].

Moychechak ichaklarning yopishib qolishi (ichak spazimi) ga, mikroblarga, allergiya va yallig‘lanishga qarshi hamda yaralarni davolovchi ta’sirga ega. Shu sabab uning dorivor preparatlari me‘da-ichak(ichak yopishib qolganda va ich ketganda) va ginikalagik kasalliklarni davolashda hamda ter va yel haydovchi dori sifatida ishlatiladi. Moychechak gullari antiseptik va yallig‘lanishlarga qarshi (og‘iz, tomoqni chayqashda, shifobaxsh vanna va klizma qilishda) , terini yumshatuvchi sifatida qo‘llaniladi [3]. Dorivor moychechak tarkibida kimyoviy birikmalar kompleksi xamazulen, matretsin, apigenin, gerniarin va boshqalar ta’sir qiluvchi qism hisoblanadi. Xamazulen tinchlantiruvchi xossaga hamda ichaklarning yopishib qolishi, allergiya va yallig‘lanishlarga qarshi ta’sirga ega. Apigenin, apiin va gerniarinlar ham ichaklarning yopishib qolishiga qarshi ta’sir etadi. Moychechak tomoq yallig‘lanishi va shamollashda, surunkali gepatit, gastirit, oshqozon yarasi, buyrak va teri kasalliklarida foydalaniladi. Moychechak damlamasi asab tinchlantirib, organizmni tetiklantiradi.. Moychechak ko‘p hollarda tovon yorilishi muammolarida nihoyatda foydali [5,4].

Tadqiqot obyekti va metodlari. Tadqiqot obyekti Dorivor moychechak (*Matricaria chamomila*) o‘simligi. Dorivor moychechak (*Matricaria chamomila*) o‘simligi Guliston davlat universiteti tajriba maydonidagi issiqxonaga ekildi. Urug‘ unuvchanligini o‘rganish uchun dalada va laboratoriya sharoitida ekib ko‘rildi va natijalar keltirildi.

1-rasm. Dorivor moychechak o‘simligini urug‘ unuvchanligini aniqlash jarayoni

**“ZAMONAVIY BIOLOGIYA, EKOLOGIYA VA QISHLOQ
XO‘JALIGINING DOLZARB MUAMMOLARIGA INNOVATSION
YECHIMLAR” Xalqaro miqyosidagi ilmiy-amaliy anjumani
2026-yil, 21-22-aprel**

Olingan natijalar va ularning taxlili: Sirdaryo viloyatida (quruq, issiq iqlim, qumloq-sho‘rlangan tuproqlar) unuvchanlik yaxshi bo‘lishi mumkin, lekin sho‘rlanish va qurg‘oqchilik ta'sir qiladi. Optimal bahor ekish (aprel-may) va sug‘orish bilan yaxshi natija beradi.

Dorivor moychechak urug‘lari Guliston davlat universiteti hududidagi issiqxonaga ekildi. Dorivor moychechak o‘simligi issiqxonaga 6.01.2026 sanasida ekildi. Issiqxona harorati 10 C ni tashkil etadi. Unib chiqish boshlanishi 15.01.2026 sanada boshlandi. Laboratoriya sharoitida esa 6.01.2026 sanada ekildi va unib chiqish 11.01.2026 sanadan boshlandi. Laboratoriya sharoitida 22 C da termostatga qo‘yildi.

2-rasm. M.chamomilla o‘simligining laboratoriyada unuvchanligi.

Xulosa. Dorivor moychechak (*Matricaria chamomilla*) o‘simligi unuvchanligi laboratoriya sharoitida tezroq va yuqoriroq samarali deb topildi. Laboratoriya sharoitida urug‘larning unish tezligi va unuvchanlik koeffisienti yuqori chiqdi. Bunga asosiy sababalardan biri bu tuproqning sho‘rlanishi va issiqxonada xaroratning past bo‘lganligidir. Laboratoriya sharoitida namlikning yetarli bo‘lgani va haroratning stabil 22 C dan iborat bo‘lganligi sababli urug‘ unuvchanligi yuqori chiqdi.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. B.S. Islomov, M.A. Hasanov. Botanika. Darslik, Samarqand, 2020.437-bet.
2. H. X. Xolmatov, O‘.A.Axmedov. Farmakognoziya.Toshkent, 2006.172-bet.
3. O‘.Axmedov, A.Ergashev, A.Abzalov, M.Yulchiyev, D.Mustafoqulov ”Dorivor o‘simliklar yetishtirish texnologiyasi va ekologiyasi”. Toshkent: Shafolat Nur Fayz, 2020. 113-bet

**“ZAMONAVIY BIOLOGIYA, EKOLOGIYA VA QISHLOQ
XO‘JALIGINING DOLZARB MUAMMOLARIGA INNOVATSION
YECHIMLAR” Xalqaro miqyosidagi ilmiy-amaliy anjumani
2026-yil, 21-22-aprel**

4. G‘aniyev, R. I. (2018). Xalq tabobatida moychechakning o‘rni va qo‘llanilishi. Tibbiy ilmiy tadqiqotlar,
5. H. X. Xolmatov, O‘.A.Axmedov, N.A.Musayeva “Farmakognoziya va botanika asoslari”. “O‘qituvchi“ nashriyot-matbaa ijodiy uyi. Toshkent — 2017. 129-130 bet.
6. “Доривор ўсимликшунослик ва янги дори воситаларини ишлаб чиқариш корхоналарини ташкиллаштириш учун доривор ўсимликларни саноат миқёсида плантацияларини яратиш”. - Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг 2013 йил 5 август 222-сонли мажлис баёни, 3-банди. Тошкент, 2013.
7. Доривор ва озубабоп ўсимликлар плантацияларини ташкил этиш ва хом-ашёсини тайёрлаш бўйича йўриқнома (тузувчилар: Б.Ё. Тўхтаев, Т.Х. Маҳкамов, А.А. Тўлаганов, А.И. Маматкаримов, А.В. Ма-хмудов, М.Ў. Аллаяровлар) - Тошкент, 2015.-137 б.
8. <https://avitsenna.uz/romashka-moychechak-dorivorligi>